

BASKIN ORAN

SORU / CEVAP

Kenan Evren Sınavı – 2

Baskın Hoca, Kenan Evren sınavına devam ediyor.

Soru: Kenan Evren'in verdiği demeçlerden 12 Eylül faşizminin “düşünce” yapısını nasıl anlayabiliriz?

İkinci bölüme bir fıkrayla başlayalım. Evren berberine saçlarını kestirirken berber ikide birde soruyormuş, “Sayın devlet başkanım, demokrasiye ne zaman geçilecek, ne zaman geçilecek” diye. Paşa en sonunda dayanamamış, “Neden bu soruyu sorup duruyorsun,” demiş. Berberin cevabı: “Sayın devlet başkanım, ben sorunca saçlarınız dimdik oluyor, rahat kesiyorum.” Aslında bu fıkra 12 Eylül döneminin temel karakteristiğini ortaya koyuyor.

17 yaşındaki Erdal Eren'in bile yaşını büyütüp idam sehpasına yollayan 12 Eylül faşizmi yabancı basında da tepkilere yol açıyordu. Evren kendisiyle görüşen Avrupalı gazetecilerin idama yönelik sorularıyla sık sık karşılaşılıyordu. En sonunda baskın bir demokrasi hırsızlığı olarak ev sahibini şu demeciyle bastırdı: “Sizde niye idam var diye soruyorlar. Biz onlara soruyor muyuz sizde niye idam yok diye. Ve şuna inanın arkadaşlar, Avrupa'daki pek çok ülkenin akli başında olanları idamı kaldırmaktan pişmanlar.”

Evren Anayasa referandumunu aynı zamanda kendini Cumhurbaşkanı seçtirmek için de kullanmıştı. Zonguldak'ta şöyle der: “Bizim seçilmeye ihtiyacımız yok. Biz sağ oldukça, sıhhatte oldukça vazifemizi yaparız ama rey dilenmeyiz.” Cumhurbaşkanı seçiminde kendisinden başka aday olmamasını da çok doğal karşılar. Bu demeç İzmir'deki konuşmasından: “Şimdi iki, üç aday, dört aday çıkacak,

birbirimizle yarışacak mıyız? Propagandasız da seçim olmaz. Hadi desek ki kimse propaganda yapmasın öyle seçim olsun. Öyle de seçim olmaz. Bu sefer propaganda yapılırsa memleketin bugünkü hali, böyle bir propagandaya elverişli değil.” Aslında bütün süreci Aydın konuşmasında özetler, tarih 1983: “Dememişler midir ki, sabreden derviş muradına ermiş. Sevgili vatandaşlarım, biz de 12 Eylül’e gelinceye kadar az mı sabrettik. Ama sonunda muradımıza erdik.”

Evren’in insana bakışıyla özgürlüğe bakışı da aynı minval **üzerinedir**: “İnsanlar, nasıl ki paraya, zevk ve sefaya doymazlar, daima daha fazlasını isterler ve sonunda elindekini de kaybederler.”

Paşa’nın Diyanet İşleri Başkanı’nı aratan türden fetvaları da kayda değer: “Namaz kılınacak safları öyle ayarlamak lazım ki, namaz kılanın ayağı arkasındakinin burnuna değmesin.” Seferiliğinden ötürü oruç tutamadığı günler için de garip “hadisleri” vardır **Paşa’nın**: “O zaman geldiğimde biliyorsunuz ramazandı. Çok da sıcaktı. Şimdi hamdolsun ramazan değil, rahat rahat su içiyorum artık.”

Bir de, karışık ruh hali içinde olduğundan mıdır yoksa iki **cümleden** birinde Atatürk’ten alıntı yapması gerektiğine inandığından mıdır, anlaşılması zor sözleri vardır: “Cenabı Allah şöyle buyuruyor: ‘Ey Muhammet, de ki, bilenle bilmeyenler bir olur mu?’ Atatürk’ün dediği gibi ‘Türk milleti çalışkandır, Türk milleti zekidir.’ Yeter ki ona imkanlar sağlansın.”

Paşa’nın gittiği her yerde kendisini dinleyen kalabalığa hemşehrilerim diye hitap etme alışkanlığı vardı. Bu alışkanlık bir yerden sonra tepkilere yol açınca şöyle bir çözüm buldu: “Her gittiğimiz yerde, sağ olsunlar, belediye başkanları önce o şehrin hemşehrilik beratını ve anahtarını takdim ediyorlar, konuşmamı ondan sonra yapıyorum. Böylece göğsümü gere gere hemşehrilerim diyorum vatandaşlarıma.”

Paşa kendi kurduğu MDP'nin seçimlerde başarısız olacağını söyleyenlere Şöyle cevap verir: "Efendim, filan partinin tabanı yokmuŐ, filan parti tabansızmuŐ, sanki ayakkabı alıyorlar. Sevgili Giresunlular, vatandaşlarım, sizlersiniz taban olan, onların söylemesiyle taban teşekkül etmez. Şimdi onların taban taban diye tutturdıkları taban, kendi vaktiyle kurdukları teşkilatın mensupları, taban dedikleri o. O taban eskidi, delindi artık".

Bozuk saat bile günde iki sefer doğruyu gösterir denir. Evren de Adapazarı'nda yaptığı konuşmada belki de hayatının en yerinde sözlerini ediyor: "Ben kendimi en akıllı insanlar arasında görmüyorum. Eğer akıllı insanlar arasında bir imtihan yapılsa, belki de ben sonuncu olurum."